

Załącznik
do Uchwały Nr XXXVIII/325/18
Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim
z dnia 31.01.2018 r.

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE W POWIECIE PIOTRKOWSKIM
NA LATA 2018 – 2021**

**Piotrków Trybunalski,
grudzień 2017**

Spis treści

Wstęp	3
I. PRZEMOC W RODZINIE W DOKUMENTACH PRAWNYCH.....	8
II. CZYNIKI RYZYKA PRZEMOCY NA TERENIE POWIATU PIOTRKOWSKIEGO	14
III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY ORAZ REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W POWIECIE PIOTRKOWSKIM	16
3.1. Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych.....	17
3.2. Realizacja Gminnych Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.....	26
IV. DIAGNOZA DOSTĘPNOŚCI POMOCY I SPECJALISTYCZNEGO WSPARCIA DLA OSÓB DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE.....	28
4.1. Dostępność do poradnictwa medycznego na terenie powiatu piotrkowskiego.....	29
4.2. Dostępność do poradnictwa psychologicznego na terenie powiatu piotrkowskiego	30
4.3. Wsparcie w kryzysie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie w powiecie piotrkowskim	33
4.4. Pomoc w zakresie ochrony przed dalszym krzywdzeniem.....	34
V. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE, SZKOLE I ŚRODOWISKU LOKALNYM NA LATA 2014-2017.....	36
VI. WNIOSKI I KIERUNKI ODDZIAŁYWAŃ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W POWIECIE PIOTRKOWSKIM.....	41
VII. CELE I ZADANIA POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2018-2021	42
7.1. Ogólne założenia Programu.....	42
7.2. Cele szczegółowe, działania, realizatorzy Programu	42
VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	43
IX. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU.....	43
X. ZAKOŃCZENIE	44

Wstęp

Jednostką odpowiedzialną za realizację zadań własnych samorządu powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim. Działania te realizowane są w oparciu o ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Na podstawie zapisów art. 6 ustawy do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018 – 2021 stanowi kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim w ramach Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie obowiązującego w latach 2013 – 2017. Jest wyrazem interdyscyplinarnego i systemowego podejścia do zjawiska przemocy domowej oraz integracji instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie temu zjawisku na terenie powiatu piotrkowskiego. Realizacja działań w ramach programu powinna w istotny sposób przyczynić się do wzrostu świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy i skutecznego radzenia sobie w przypadku jej wystąpienia.

Celem głównym Programu jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie piotrkowskim. Opracowanie dokumentu poprzedzone zostało diagnozą zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu.

Zjawisko przemocy w rodzinie od wielu lat uważane jest za istotny problem społeczny. Najczęściej ofiarami przemocy są kobiety i dzieci, ale też osoby starsze i niepełnosprawne. Przemoc występuje we wszystkich warunkach społeczno – ekonomicznych, we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia, czy też sytuacji materialnej.

Problematyka przemocy w rodzinie została dostrzeżona w Polsce w połowie lat 90-tych XX wieku. W wyniku działalności podmiotów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w dniu 3 lipca 1995 roku rozpoczęła działalność Niebieska Linia – ogólnopolski telefon zaufania dla osób doświadczających przemocy. W grudniu 1996 roku na Ogólnopolskiej Konferencji „Przeciw Przemocy” zainicjowano działalność Ogólnopolskiego Porozumienia Osób, Organizacji i Instytucji Pomagających Ofiarom Przemocy „Niebieska Linia”. Kolejnym ważnym krokiem na rzecz przeciwdziałania przemocy oraz rozwiązywania problemów związanych z jej występowaniem było zarządzenie Komendanta Głównego Policji z listopada 1998 roku dotyczące stosowania przez

funkcjonariuszy policji procedury „Niebieskiej Karty” w przypadku stwierdzenia przemocy. We wrześniu 1999 roku Ministerstwo Sprawiedliwości opracowało Polską Kartę Praw Ofiary mającą na celu poprawę sytuacji osób pokrzywdzonych. Jednak znaczącym krokiem było uchwalenie przez Sejm RP ustawy o przeciwdziałaniu przemocy z dnia 29 lipca 2005 roku.

W literaturze przedmiotu funkcjonują różnorodne określenia i definicje problemu przemocy w rodzinie. Można spotkać się z takimi terminami jak: przemoc domowa, przemoc rodzinna, wewnątrzrodzinna. Najczęściej przemoc w rodzinie definiuje się jako wszelkie zachowania naruszające wolność osobistą jednostki, nieliczenie się z jej dobrem. Przy czym konieczne jest spełnienie dwóch warunków: po pierwsze, przemoc służy przede wszystkim realizacji celów jednostki, która ją stosuje, po drugie jest ona działaniem możliwym wtedy, kiedy istnieje nierównowaga sił, jest nadużyciem własnej przewagi fizycznej lub społecznej po to, aby wymusić na drugim człowieku określone zachowanie.

Według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) przemoc jest definiowana jako: „[...] *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1¹, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Wyróżnia się następujące cechy przemocy domowej:

- 1) Jest ona intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka mającym na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
- 2) W przemocy siły są nierówne, oznacza to, iż w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą; ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy;
- 3) Przemoc narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.);
- 4) Przemoc powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody;
- 5) Miejscem przemocy wewnątrzrodzinnej jest zazwyczaj dom, mieszkanie czy inne wspólne lokum zajmowane przez ofiarę i sprawcę, a także teren zamieszkania – miasto, wieś, region z jego normami i obyczajami społecznymi.²

Wobec zjawiska przemocy narosło wiele negatywnych stereotypów.

¹ Dotyczy członków rodziny - należy przez to rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą

² Siudem A. (2008), Przemoc w rodzinie – specyfika, formy przeciwdziałania, w. A. Kanios (red.), Przeciwdziałanie przemocy - ujęcie interdyscyplinarne, Lublin, publikacja ROPS, s. 39

W potocznej opinii problem dotyka rodzin z problemem alkoholowym, dysfunkcyjnych, ubogich, beneficjentów pomocy społecznej. W rzeczywistości dotyczy wszystkich rodzin niezależnie od ich dochodu i statusu społecznego. Niejednokrotnie występuje w tzw. „dobrych rodzinach” a jej formy są bardzo zróżnicowane. Należy podkreślić, że bez względu na formę powoduje trwałe i nieodwracalne szkody w sferze osobistej ofiary, jak również ma negatywne skutki społeczne.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów:

- **przemoc fizyczna** (naruszanie nieetykietowości fizycznej) – celowe uszkodzenie ciała poprzez popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, wykręcanie rąk, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, rzucanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy itp. Skutkiem przemocy fizycznej mogą być złamania, siniaki, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne.
- **zaniedbanie** (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich) – brak zaspokajania podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych, np. niezapewnianie odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa;
- **przemoc psychiczna/emocjonalna** (naruszenie godności osobistej) – powtarzające się poniżanie i ośmieszanie, wciąganie w konflikty, manipulowanie dla własnych celów, brak odpowiedniego wsparcia, uwagi, wymagania i oczekiwania, którym można sprostać, np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb itp.;
- **przemoc seksualna** (naruszanie intymności) – wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieścizot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.;
- **przemoc ekonomiczna** (naruszanie własności) – odbieranie zarobionych pieniędzy, rzeczy osobistych, niszczenie mienia uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Przemoc w rodzinie ma swoją specyficzną, powtarzalną dynamikę, która charakteryzuje się pojawianiem się następujących po sobie cykli przemocy.

Twórcą Teorii Cyklów Przemocy jest Leonora E. Walker. Badając kobiety, które doznawały przemocy w rodzinie odkryła pewne cyklicznie pojawiające się zdarzenia.

Cykl przemocy składa się z trzech następujących po sobie faz:

- **Faza narastania napięcia**

Początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia oraz nasilające się sytuacje konfliktowe. Osoba stosująca przemoc jest stale poirytowana, napięta, często robi awantury z byle powodu, prowokuje kłótnie. Reakcjami ofiar przemocy na taką sytuację w domu jest najczęściej uspokajanie atmosfery, spełnianie wszelkich zachcianek, przeproszanie sprawcy „na wszelki wypadek”.

- **Faza gwałtownej przemocy**

W tej fazie osoba stosująca przemoc staje się gwałtowna, wpada w szał. Eksplozję wywołuje zazwyczaj jakiś drobiazg, np. lekkie opóźnienie posiłku. Skutki użytej przemocy mogą być różne – podbite oko, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, poronienie, śmierć. Najczęściej w tej fazie ofiary decydują się wezwać policję lub szukać pomocy gdzie indziej.

Po zakończeniu wybuchu przemocy, ofiara jest w stanie szoku. Nie może uwierzyć, że to się naprawdę stało. Odczuwa wstyd i przerażenie. Jest oszołomiona. Staje się apatyczna, traci ochotę do życia, odczuwa złość i bezradność.

- **Faza miodowego miesiąca**

To faza skruchy i okazywania miłości. Sprawca szczerze żałuje tego, co zrobił, okazuje skruchę i obiecuje, że to się nigdy nie powtórzy. Stara się znaleźć jakieś wytłumaczenie dla tego, co zrobił i przekonuje ofiarę, że to był jednorazowy, wyjątkowy incydent, który już się nigdy nie zdarzy. Staje się znowu podobny do tego, jaki był na początku znajomości. Przynosi kwiaty, prezenty, zachowuje się jakby przemoc nigdy nie miała miejsca. Rozmawia z ofiarą, dzieli się swoimi przeżyciami, obiecuje, że nigdy już jej nie skrzywdzi. Dbą o ofiarę spędza z nią czas i utrzymuje bardzo satysfakcjonujące kontakty seksualne. Sprawca i ofiara zachowują się jak świeżo zakochana para. Ofiara zaczyna wierzyć w to, że partner się zmienił i że przemoc była jedynie incydentem. Faza miodowego miesiąca przemija. Po jakimś czasie napięcie znowu powraca i cały cykl przemocy powtarza się. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą faza miodowego miesiąca jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu jest zazwyczaj gwałtowniejsza. Cykliczność przemocy sprawia, że ofiarom trudno jest podjąć działania mające na celu zatrzymanie przemocy.

Oprócz bezpośrednich konsekwencji zdrowotnych, przemoc może wywoływać również skutki w postaci problemów psychicznych i nieść za sobą koszty ekonomiczne i społeczne.

Osoby, które przez dłuższy czas doświadczają przemocy fizycznej lub psychicznej charakteryzują się:

- niską samooceną,
- wykształceniem biernych mechanizmów radzenia sobie z przemocą,
- wysoką zależnością emocjonalną od swoich partnerów,
- podwyższonym niepokojem i depresją,
- izolacją społeczną,
- mają poczucie winy za to, co dzieje się w ich związku,
- są podporządkowane sprawcy,
- odczuwają w stosunku do niego ambiwalentne poczucie lojalności,
- często nadużywają alkoholu, środków przeciwbólowych, leków, a nawet narkotyków,
- zapadają na choroby związane z przebywaniem w długotrwałym stresie.

Kobiety żyjące w związku przemocowym mają obniżone poczucie własnej wartości, a ich zdolność do uczestniczenia w życiu społecznym jest znacząco obniżona.

Negatywnych skutków przemocy w rodzinie doświadczają także dzieci, które niejednokrotnie są świadkami przemocy. Istnieje ryzyko wystąpienia u nich problemów emocjonalnych i związanych z zachowaniem, takich jak:

- odczuwanie niepokoju,
- depresja,
- samouszkodzenia,
- osłabienie koncentracji objawiające się, np. osiągnięciem niskich wyników w szkole,
- pogorszenie samopoczucia,
- nieposłuszeństwo,
- agresja wobec otoczenia,
- występowanie koszmarów sennych,
- moczenia nocne,
- pojawienie się dolegliwości fizycznych, będących skutkiem stresu psychologicznego.

U dzieci będących świadkami przemocy domowej zwiększa się ryzyko pojawienia się w przyszłości problemów związanych ze zdrowiem psychicznym. Istnieje zwiększone prawdopodobieństwo, że takie dzieci w przyszłości będą częściej sięgały po alkohol i stosowały przemoc wobec swoich partnerów.

I. PRZEMOC W RODZINIE W DOKUMENTACH PRAWNYCH

Przemoc w rodzinie ujmowana w kontekście łamania praw człowieka, jako ważny problem społeczny, znalazła odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych, zalecających podejmowanie wszelkich niezbędnych działań w celu eliminacji przemocy i ochrony ofiar. Należą do nich m.in:

- Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 roku,
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 roku,
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 roku,
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 roku,
- Deklaracja Wiedeńska z 1993 roku,
- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 roku,
- Deklaracja Pekińska z 1995 roku,
- Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 roku,
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 roku,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R(90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 roku,
- Rekomendacja Rady Europy 1450(2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 roku,
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI)),
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (2006/C 110/15),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 roku w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych) (Dz. Urz. UE L 338 z 21.12.2011, s.2)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 roku w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UE L 335 17.12.2011, s.1),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 roku w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar (Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, s.1),
- Program sztokholmski przyjęty w dniach 10-11 grudnia 2009 roku,

- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (ratyfikowana przez Polskę w dniu 13 kwietnia 2015 roku).

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie swoje podstawy prawne ma przede wszystkim w **ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz. U. Nr 180, poz. 1493), zwanej dalej „**ustawą**”. Ustawa m.in. określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Ustawa zobowiązuje również gminy i powiaty m.in. do tworzenia własnych programów przeciwdziałania przemocy domowej, prowadzenia poradnictwa, interwencji kryzysowej, prowadzenia ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy oraz prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.

Inne krajowe akty prawne niezbędne do realizacji Programu to:

- ***Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.***

Ochronę osób, w tym dzieci, przed przemocą domową gwarantuje Konstytucja RP. w art. 40, który mówi, że „nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu

traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych”. „Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym” (art. 47). „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych” (art. 71 pkt 1). „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. Konstytucja określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka” (art. 72).

- ***Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020***

Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, jak i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych

w udzielaniu pomocy ofiarom przemocy domowej, a także w podejmowaniu odpowiednich działań wobec sprawców. Program powstał we współpracy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Ministerstwem Sprawiedliwości, Ministerstwem Zdrowia i Ministerstwem Edukacji Narodowej. Wyznaczono działania, które należy podjąć w zakresie profilaktyki i informowania opinii publicznej, interwencji w przypadku już zaistniałej przemocy, pomocy terapeutycznej ofiarom przemocy oraz oddziaływań na sprawców przemocy. Każde z tych działań zostało przypisane konkretnym organizacjom i instytucjom odpowiedzialnym za jego realizację.

- **Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2015 r., poz. 2082 ze zm.),**

Sytuację osób doznających przemocy w rodzinie regulują przepisy prawa cywilnego zawarte głównie w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym - ustawa z dnia 25 lutego 1964 r., (Dz. U. 1964 r., Nr 9, poz. 59). Omówione są tam następujące kwestie:

- obowiązek rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka (art. 141),
- warunki orzekania separacji i rozvodu (art. 56, 61),
- orzekanie o winie w rozkładzie pożycia małżeńskiego (art. 57),
- rozstrzygnięcie o władzy rodzicielskiej (art. 58 § 1),
- sposób korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozvodu (art. 58 § 2),
- warunki żądania od rozwiedzionego małżonka środków na utrzymanie (art. 60).

- **Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (Dz.U. z 2016 r., poz. 1137 ze zm.),**

Art. 207 kk uznaje przemoc w rodzinie za przestępstwo – „za znęcanie się psychiczne czy fizyczne nad osobą najbliższą lub pozostającą w zależności od sprawcy przewidywana jest kara”. Znęcanie się musi mieć charakter wielokrotny, powtarzalny, wyjątkowo może to być również działanie jednorazowe, lecz intensywne i rozciągnięte w czasie. Jeśli zachowanie jednorazowe nie posiada powyższych cech traktowane jest jako inne przestępstwo – naruszenie nietykalności, uszczerbek na zdrowiu, groźba karalna. Zaniechanie określonego działania przez sprawcę także może rodzić dla niego odpowiedzialność karną. Do zaistnienia przestępstwa znęcania wystarczy, że sprawca dopuszcza się tylko jednego z rodzajów przemocy (tzn. psychicznej lub fizycznej). Również wymuszanie współżycia seksualnego, w tym także gwałt w małżeństwie jest przestępstwem – sprawca może wtedy również odpowiadać z art. 197 k.k.

Inne przepisy prawne wykorzystywane w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:

- zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 k.k.),
  - uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 k.k.),
  - kradzież i kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej (art. 278 i 279 k.k.),
  - naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.),
  - porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej (art. 210 k.k.),
  - uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej do opieki (art. 211.k.k),
  - pozostawianie osoby, względem której jest się zobowiązanym do opieki, w sytuacjach zagrażających jej życiu lub zdrowiu (art. 160 k.k.),
  - dopuszczenie się czynu lubieżnego wobec osoby poniżej 15 roku życia (art. 200 k.k),
  - groźby popełnienia przestępstwa na szkodę najbliższych (art. 190 k.k.),
  - nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności (art. 199 k.k),
  - obcowanie płciowe w stosunku do wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry (art. 201 k.k.),
  - rozpijanie małoletniego (art. 208 k.k),
  - niszczenie mienia (art. 288 k.k.),
  - zniewaga (art. 216 k.k),
  - uszkodzenie ciała (art. 156 i 157 k.k.).
- **Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2017 r., poz. 1769 ze zm.),**
  - **Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2016 r., poz. 487 ze zm.)**
  - **Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2015 r., poz. 355, ze zm.)**
  - **Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz., 2156 ze zm.)**
  - **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 roku w sprawie wzoru**

zaświadczenia lekarskiego (Dz.U. 2010 Nr 201 poz. 1334),

- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych (Dz.U. 2001 Nr 98 poz. 1071),
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 czerwca 2002 roku w sprawie zakresu praw i obowiązków podmiotów sprawujących dozór, zasad i trybu wykonywania dozoru oraz trybu wyznaczania przez stowarzyszenia, organizacji i instytucje swoich przedstawicieli do sprawowania dozoru (Dz. U. Nr 91, poz. 812),
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 roku w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz. U. Nr 112, poz. 1064),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego (Dz. U. Nr 28, poz. 146),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50 poz., 259),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).

Ponadto dokumentem określającym obszary poszczególnych dziedzin życia powiatu, w tym społecznego, mającym bezpośredni i pośredni wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie na lata 2014-2020 (Uchwała Nr XXXVII/281/14 Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 14 marca 2014 roku), zgodnie z art. 6 ustawy zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia

prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;

- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej;

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2021 ma służyć przede wszystkim zwiększeniu skuteczności realizacji wyżej wymienionych zadań.

II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY NA TERENIE POWIATU PIOTRKOWSKIEGO

Aby dokładnie zdiagnozować zjawisko przemocy w rodzinie warto skoncentrować się między innymi na możliwych czynnikach ryzyka zwiększających prawdopodobieństwa jej wystąpienia w danym środowisku. Źródeł przemocy w rodzinie należy upatrywać w kumulacji tychże czynników umiejscowionych zarówno w samej jednostce doświadczającej przemocy, jak i w środowisku jej życia - rodzinnym, zawodowym, lokalnym czy kulturowym.

Do najczęściej opisywanych w literaturze czynników ryzyka przemocy w rodzinie zalicza się:

1) Czynniki ryzyka tkwiące w środowisku

- mity i stereotypy dotyczące przemocy funkcjonujące w danej kulturze czy społeczności,
- brak oferty pomocowej (słabe zaplecze instytucjonalne),
- brak współpracy pomiędzy instytucjami zobligowanymi do udzielania pomocy,
- niska gotowość do interwencji w rodzinie,
- wysoki poziom bezrobocia, ubóstwa, patologii społecznej,
- duże zróżnicowanie społeczne,
- niewłaściwe normy wychowawcze,
- słaba kulturowa pozycja dziecka i kobiety,
- nieskuteczne rozwiązania prawne,
- polityka społeczna, systemy opiekuńczo-wychowawcze,
- patriarchalny porządek społeczny,
- brak wiedzy społeczeństwa na temat zjawiska przemocy,

2) Czynniki ryzyka tkwiące w systemie rodzinnym

- nadużywanie alkoholu; uzależnienia,
- choroby psychiczne,
- niepełnosprawność,
- rodzina rozbita,
- rodzina zrekonstruowana,
- izolacja rodziny od otoczenia,
- złe warunki materialne,
- złe warunki mieszkaniowe,
- bezrobocie, praca dorywcza,
- wysoki poziom stresu,

- brak wsparcia ze strony przyjaciół, rodziny,
- problemy w relacjach rodzinnych; długotrwały przewlekły konflikt,
- różnice kulturowe i religijne,
- dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia,

3) Czynniki ryzyka tkwiące w jednostce

- płeć,
- brak wykształcenia,
- brak źródła dochodu,
- współuzależnienie,
- bycie ofiarą przemocy w rodzinie pochodzenia,
- zaniedbanie w dzieciństwie,
- cechy osobowości,
- niepełnosprawność,
- choroba przewlekła.

Oprócz zdiagnozowania uniwersalnych czynników ryzyka wystąpienia przemocy w rodzinie ważne jest sprawdzenie, które z wyżej wymienionych czynników występują w Powiecie Piotrkowskim, co może pomóc we wskazaniu kierunków oddziaływań w zakresie przeciwdziałania przemocy w środowisku lokalnym.

Na podstawie danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej w powiecie piotrkowskim w tabeli 1 przedstawiono liczbę rodzin doświadczających wyżej wymienionych problemów i które zostały objęte pomocą.

Tabela 1: Liczba rodzin z problemami opisanymi w tabeli 1 i objętych pomocą ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu p(dane na dzień 30 czerwca 2017 roku)

ogółem	4534
z problemem uzależnienia	209
z problemem ubóstwa	1464
wielodzietnych (powyżej 3 dzieci)	243
z problemem bezrobocia	1173
z problemami wychowawczymi	429
z niepełnosprawnością	1016

Źródło: Statystyki Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli najliczniej reprezentowanymi grupami objętymi pomocą społeczną, podobnie jak w latach ubiegłych, są rodziny z problemami ubóstwa, bezrobocia i niepełnosprawności. Ponieważ wszystkie trzy wymienione grupy znajdują się w obszarze zagrożenia przemocą domową, powinny również zostać objęte oddziaływaniami profilaktycznymi z zakresu **profilaktyki selektywnej**, tj. adresowanej do grup ryzyka wystąpienia zjawiska przemocy. Dane z lat 2014 – 2017 są zbliżone do tych, które zostały uzyskane w poprzedniej diagnozie. Niewielkie zmniejszenie dotyczy liczby rodzin wielodzietnych oraz dotkniętych bezrobociem, co może wynikać ze zmian polityce socjalnej, w tym z wprowadzenia programu 500+ oraz ze zmniejszenia bezrobocia w Polsce. W niektórych obszarach nastąpiło także zwiększenie liczby rodzin objętych pomocą w powiecie piotrkowskim. Dotyczy to głównie rodzin z problemem ubóstwa, których przybyło, zmniejszyła się jednak struktura osób ubogich, częściej bieda dotyka osób starszych, a w szczególności samotnych i niepełnosprawnych. Liczba tych ostatnich również uległa zwiększeniu w statystykach ośrodków pomocy społecznej w powiecie piotrkowskim.

III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY ORAZ REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W POWIECIE PIOTRKOWSKIM

Precyzyjna diagnoza zjawiska przemocy, szczególnie w odniesieniu do przemocy w rodzinie jest bardzo trudna. Dane figurujące w policyjnych statystykach czy dokumentacji zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie są z założenia niepełne. Obejmują jedynie tę część przemocy, która została ujawniona, często w związku z jej eskalacją. Wciąż niemożliwa do zdiagnozowania jest przemoc, która pozostaje ukryta w domowym zaciszu, odbywa się bez świadków. Ujawnienie przemocy wewnątrzrodzinnej z perspektywy ofiary uwikłanej w relację ze sprawcą, wiąże się z ogromnym wstydem i lękiem przed zmianą. Dlatego dane, którymi dysponują instytucje zajmujące się zjawiskiem przemocy często pokazują pewien procent rzeczywistej skali zjawiska.

3.1. Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w każdej gminie powinien powstać i funkcjonować zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, powołany przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Zgodnie z powyższymi wytycznymi takie zespoły zostały powołane i funkcjonują na terenie wszystkich **11 gmin powiatu piotrkowskiego**.

Zespół interdyscyplinarny powinien być elementem tworzonego przez gminę systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych na terenie powiatu wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych w oparciu o porozumienia zawarte między odpowiednio wójtem czy burmistrzem a podmiotami, których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu interdyscyplinarnego. Obsługę organizacyjno-techniczną zespołu zapewniają **ośrodki pomocy społecznej**.

Zgodnie z art. 9 a ust. 3 i 4 wspomnianej wyżej ustawy w skład zespołu wchodzić powinni przedstawiciele n.w. instytucji:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych,
- kuratorzy sądowi.

Ponadto w skład zespołów mogą także wchodzić prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów niż określone w art. 9 a ust. 3 ustawy, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Z danych uzyskanych od Przewodniczących Zespołów Interdyscyplinarnych wynika, że w skład zespołów interdyscyplinarnych na terenie powiatu piotrkowskiego wchodzi 6 - 16 osób. Szczegółowy wykaz instytucji oraz liczby ich przedstawicieli w Zespołach Interdyscyplinarnych z podziałem na gminy w powiecie piotrkowskim przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Wykaz instytucji oraz liczba ich przedstawicieli w Zespołach Interdyscyplinarnych z podziałem na gminy w powiecie piotrkowskim (stan na dzień 30.06.2017)

Nazwa instytucji	Liczba osób ogółem	A	C	Go	Gr	Ł	M	Rę	Ro	S	WK	W
Pomoc społeczna	29	2	2	3	1	1	3	3	3	6	3	2
Policja	14	1	1	1	1	1	2	1	2	1	2	1
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Oświata	38	3	2	4	1	3	6	3	3	2	7	4
Ochrona zdrowia	11	1	1	1	1	0	1	0	1	3	1	1
Organizacje pozarządowe	4	0	0	1	0	2	0	0	0	1	0	0
Kuratorska Służba Sądowa	5	0	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0
Prokuratura	4	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1
Ogółem	116	8	7	12	6	8	15	8	12	14	16	10

Legenda:

Oznaczenia literowe poszczególnych gmin w nagłówku tabeli – A – Aleksandrów, C – Czarnocin, Go – Gorzkowice, Gr – Grabica, Ł – Łęki Szlacheckie, M – Moszczenica, Rę – Ręczno, Ro – Rozprza, S – Sulejów, WK – Wola Krzysztoporska, W – Wolbórz.

Źródło: Dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego

Na podstawie analizy danych zawartych w tabeli można stwierdzić, że tylko skład zespołu interdyscyplinarnego w gminie Gorzkowice jest całkowicie zgodny z wymaganiami określonymi w art. 9 a ust. 3 ustawy. Najczęściej wśród podmiotów wchodzących w skład gminnych zespołów interdyscyplinarnych brakuje przedstawicieli kuratorskiej służby sądowej i organizacji pozarządowych. W porównaniu do lat ubiegłych zwiększyła się natomiast liczba zespołów posiadających w swoich szeregach przedstawicieli prokuratury.

Jednym z głównych narzędzi służących wypełnianiu zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieskiej Karty”. Realizacja procedury „Niebieskiej Karty” odbywa się w oparciu o zasadę współpracy między organizacjami i jednostkami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów zobowiązanych do wszczęcia procedury informują o swoich działaniach przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego. Liczbę Niebieskich Kart założonych w związku z podejrzeniem

występowania zjawiska przemocy w poszczególnych gminach powiatu piotrkowskiego w latach 2014 - 2017 przedstawiają tabele 3-6.

Tabela 3. Liczba osób wobec, których zespoły interdyscyplinarne z terenu powiatu piotrkowskiego zastosowały Procedurę Niebieskiej Karty w 2014 roku

	2014 ogółem	A	C	Go	Gr	Ł	M	Rę	Ro	S	WK	W
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	326	14	13	11	18	5	36	5	29	117	50	28
W tym:												
Liczba osób, co do których podejrzenie stosowania wobec nich przemocy	358	14	27	20	18	5	36	10	29	117	54	28
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie	359	14	13	11	18	5	36	5	29	150	50	28
Liczba dzieci w rodzinach objętych Procedurą „Niebieskiej Karty”	184	6	13	7	1	5	10	5	21	56	25	35

Legenda: Oznaczenia literowe poszczególnych gmin w nagłówku tabeli – A – Aleksandrów, C – Czarnocin, Go – Gorkowice, Gr – Grabica, Ł – Łęki Szlacheckie, M – Moszczenica, Rę – Ręczno, Ro – Rozprza, S – Sulejów, WK – Wola Krzysztoporska, W – Wolbórz.

Źródło: Dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego

Tabela 4. Liczba osób wobec, których zespoły interdyscyplinarne z terenu powiatu piotrkowskiego zastosowały Procedurę Niebieskiej Karty w 2015 roku

	2015	A	C	Go	Gr	Ł	M	Rę	Ro	S	WK	W
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	315	11	13	12	27	6	40	8	21	84	53	40
W tym:												
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie stosowania wobec nich przemocy	317	11	24	29	27	6	40	24	21	41	54	40
Liczba, co do których istnieje podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie	315	11	12	29	27	6	40	24	21	50	53	40
Liczba dzieci w rodzinach objętych Procedurą „Niebieskiej Karty”	209	3	11	10	8	3	15	16	14	48	27	54

Legenda: Oznaczenia literowe poszczególnych gmin w nagłówku tabeli – A – Aleksandrów, C – Czarnocin, Go – Gorzkowice, Gr – Grabica, Ł – Łęki Szlacheckie, M – Moszczenica, Rę – Ręczno, Ro – Rozprza, S – Sulejów, WK – Wola Krzysztoporska, W – Wolbórz.

Źródło: Dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego

Tabela 5. Liczba osób wobec, których zespoły interdyscyplinarne z terenu powiatu piotrkowskiego zastosowały Procedurę Niebieskiej Karty w 2016 roku

	2016	A	C	Go	Gr	Ł	M	Rę	Ro	S	WK	W
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	323	4	13	18	20	6	56	10	42	75	42	37
W tym:												
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie stosowania wobec nich przemocy	380	4	25	37	20	6	56	49	42	58	46	37
Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie	323	4	13	18	20	6	56	10	42	75	42	37
Liczba dzieci w rodzinach objętych Procedurą „Niebieskiej Karty”	230	2	11	12	6	13	24	29	7	50	34	42

Legenda: Oznaczenia literowe poszczególnych gmin w nagłówku tabeli – A – Aleksandrów, C – Czarnocin, Go – Gorzkowice, Gr – Grabica, Ł – Łęki Szlacheckie, M – Moszczenica, Rę – Ręczno, Ro – Rozprza, S – Sulejów, WK – Wola Krzysztoporska, W – Wolbórz.

Źródło: Dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego

Tabela 6. Liczba osób wobec, których zespoły interdyscyplinarne z terenu powiatu piotrkowskiego zastosowały Procedurę Niebieskiej Karty w 2017 roku

	2017 na dzień 30.06. 2017	A	C	Go	Gr	Ł	M	Rę	Ro	S	WK	W
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	220	3	10	13	19	9	19	3	18	74	24	28
W tym:												
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie stosowania wobec nich przemocy	206	3	14	34	19	9	19	3	18	33	26	28
Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie	220	3	10	13	19	9	19	3	18	74	24	28

Liczba dzieci w rodzinach objętych Procedurą „Niebieskiej Karty”	115	0	4	7	10	4	12	4	12	21	15	26
--	-----	---	---	---	----	---	----	---	----	----	----	----

Legenda: Oznaczenia literowe poszczególnych gmin w nagłówku tabeli – A – Aleksandrów, C – Czarnocin, Go – Gorzkowice, Gr – Grabica, Ł – Łęki Szlacheckie, M – Moszczenica, Rę – Ręczno, Ro – Rozprza, S – Sulejów, WK – Wola Krzysztoporska, W – Wolbórz.

Źródło: Dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Dane z lat 2011 – 2013, przedstawione w poprzedniej diagnozie prezentowały dynamikę zmian związaną między innymi z regulacjami prawnymi w zakresie realizacji procedury Niebieskiej Karty. Niewielka liczba Niebieskich Kart założonych przez zespoły interdyscyplinarne w roku 2011 była charakterystyczna i znajdowała swoje potwierdzenie także w badaniach ogólnopolskich. Miało to związek z rozszerzeniem liczby podmiotów zobowiązanych do zakładania Niebieskich. Wcześniej taki obowiązek ciążył jedynie na przedstawicielach Policji. Niektóre zespoły interdyscyplinarne konstituowały się i rozpoczynały działanie dopiero w trzecim kwartale roku 2011. W roku 2012 nastąpił bardzo znaczący wzrost rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w związku z pełnym przejęciem zadań przez zespoły interdyscyplinarne. Do zmiany mógł przyczynić się także wzrastający poziom wiedzy i świadomości społecznej osób doświadczających przemocy, a także jej świadków, co mogło skutkować częstszym ujawnianiem tego typu przypadków. Aktualne dane, ujęte w tabelach 3-6 pokazują, że sytuacja uległa pewnej stabilizacji, jednak liczba zakładanych rocznie Niebieskich Kart wzrosła na terenie powiatu piotrkowskiego średnio ponad dwukrotnie w porównaniu z poprzednimi latami. Ma to związek przede wszystkim z ciągle rosnącą świadomością społeczną, związaną między innymi z prowadzeniem różnego rodzaju kampanii informacyjnych, zarówno na szczeblu lokalnym, jak i za pośrednictwem między innymi, mediów ogólnopolskich. Sprzyja to przede wszystkim rozpoznawaniu rzeczywistych sytuacji występowania zjawiska przemocy w rodzinie, także przy udziale świadków tego zjawiska np. sąsiadów, dalszej rodziny, przyjaciół. Czasem jednak sprzyja także nadużywaniu procedury Niebieskiej Karty, np. przez małżonków w sytuacjach okołorozwodowych. Dokonano także diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie ze względu na płeć. Dane przekazane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego pokazują, że w 90-99% przypadków osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy są mężczyźni, zaś osobami doświadczającymi przemocy są kobiety i dzieci.

Jak wynika z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy do zakładania Niebieskich Kart, będących później podstawą do wszczęcia przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie procedury, uprawnionych jest pięć podmiotów: pomoc społeczna,

policja, oświata, GKRPA oraz służba zdrowia. Dane dotyczące udziału przedstawicieli poszczególnych ww. podmiotów w zakładaniu Niebieskich Kart przedstawia tabela 7

Tabela 7. Struktura przedstawicieli podmiotów zakładających Niebieskie Karty.

Instytucja zakładająca NK	2014	2015	2016	2017 (stan na dzień 30.06.2017)
Policja	218	213	277	141
Pomoc społeczna	41	31	33	17
Oświata	7	6	2	1
Służba zdrowia	5	2	1	1
GKRPA	3	6	2	2
PCPR,PIK	2	4	1	1
SUMA	276	262	316	163

Źródło: Gminne Zespoły Interdyscyplinarne

Z uzyskanych danych wynika, że w Powiecie Piotrkowskim Niebieskie Karty najczęściej są zakładane przez przedstawicieli Policji. Dzieje się to bądź podczas interwencji w miejscu zamieszkania lub poprzez zawiadomienie złożone bezpośrednio na Policji. Być może przyczynia się do tego fakt, że od stycznia 2014 roku polscy policjanci we wszystkich garnizonach policji rozpoczęli stosowanie narzędzi szacowania ryzyka zagrożenia życia i zdrowia osób dotkniętych przemocą w rodzinie w sytuacji przeprowadzania interwencji wobec tej przemocy. Do wykorzystania przez policjantów będą również algorytmy wskazujące na sposób postępowania funkcjonariuszy w związku z oszacowanym poważnym zagrożeniem. *Narzędzie szacowania ryzyka* oznacza **kwestionariusz** zawierający sformułowane w postaci pytań czynniki ryzyka, których obecność zwiększa możliwość wystąpienia wspomnianego zagrożenia. Należy podkreślić, iż narzędzie to przeznaczone jest do użytku przez policjantów przeprowadzających interwencję wobec przemocy w rodzinie, gdy nie mają wątpliwości, iż w danym momencie konfrontują się z sytuacją przemocy. Z kolei **algorytm postępowania** policjantów w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia stanowi integralną część wspomnianego narzędzia. Zawiera on sugestie co do sposobu postępowania w sytuacji przemocy w rodzinie stwierdzonej podczas przeprowadzania interwencji policyjnej i z pewnością ułatwia podjęcie odpowiednich działań podczas interwencji.

Drugą instytucją najbardziej zaangażowaną w rozpoczynanie działań związanych z uzyskaniem informacji o podejrzeniu występowania przemocy w rodzinie jest pomoc społeczna. Nadal, wzorem lat ubiegłych niewielki jest odsetek przedstawicieli innych podmiotów

uprawnionych do podejmowania tego typu działań, chociaż z racji specyfiki wykonywanych zadań często jako jedyni mają możliwość wglądu w sytuację rodziny (np. lekarz czy pielęgniarka, którzy podczas wykonywania szczepliń czy innych działań w ramach swojego zawodu, mogą często jako jedyni zauważyć obrażenia ciała związane z doznawaną przemocą fizyczną). Niestety brak wiedzy, obawa przed oceną społeczną, czy koniecznością uczestniczenia w ewentualnym postępowaniu sądowym

są źródłem zaniechań w tej dziedzinie. Może to mieć związek z brakiem odpowiednich szkoleń w ramach nauki zawodu informujących o obowiązkach przedstawicieli poszczególnych zawodów w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym o odpowiedzialności karnej, związanej z zaniechaniem podjęcia działań zapisanych w ustawie. Z pewnością jest to obszar wymagający jeszcze wielu interdyscyplinarnych oddziaływań zmierzających do zwiększenia świadomości i kompetencji poszczególnych osób, z racji zawodu czy miejsca pracy zobligowanych do zaangażowania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dlatego ogromne znaczenie ma systematyczne pogłębianie swojej wiedzy w tym zakresie, w tym w odniesieniu do osób uczestniczących w pracach zespołów interdyscyplinarnych, czy też grup roboczych. W ramach diagnozy poprzedzającej przygotowanie powyższego Programu sprawdzono także częstotliwość szkoleń organizowanych w poszczególnych gminach powiatu piotrkowskiego dla członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych.

Wyniki przedstawia tabela 8.

Zespoły interdyscyplinarne po wszczęciu procedury Niebieskiej Karty zobowiązane są do podjęcia oddziaływań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa osobom, co do których istnieje podejrzenie, że doświadczyły przemocy.

Działania podejmowane przez zespoły interdyscyplinarne i /lub grupy robocze z terenu powiatu piotrkowskiego w ramach indywidualnych planów pomocy w latach 2014-17 przedstawia tabela 9.

Tabela 9: Działania podejmowane przez zespoły interdyscyplinarne i /lub grupy robocze w odniesieniu do rodzin objętych procedurą NK

Działania	LICZBA
Praca socjalna, w tym cykliczne wizyty w środowisku, rodzinny wywiad środowiskowy	2059
Systematyczne wizyty policji sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie	1836
Wskazanie możliwości skorzystania z pomocy psychologicznej, prawnej	946

oraz w formie poradnictwa – medycznego, zawodowego i rodzinnego	
Poinformowanie osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, że znęcanie się fizyczne i psychiczne jest przestępstwem i przedstawienie aspektów odpowiedzialności karnej	940
Poinformowanie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie o konsekwencjach prawnych wynikających ze stosowania przemocy	935
Poinformowanie o możliwościach prawnych dot. zobowiązania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie do poddania się leczeniu odwykowemu	782
Skierowanie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy do punktu konsultacyjnego, grupy terapeutycznej czy samopomocowej dla osób uzależnionych	594
Motywowanie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym	480
Wszczęcie postępowania przygotowawczego	117
Powiadomienie sądu rodzinnego i opiekuńczego o sytuacji dzieci	72
Złożenie wniosku do sądu w celu uruchomienia procedury zobowiązania do leczenia odwykowego	46
Wystąpienie do prokuratury z wnioskiem o zastosowanie właściwych środków zapobiegawczych	42
Skierowanie dzieci do placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego	1
Skierowanie osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, do placówki dla ofiar przemocy w rodzinie lub mieszkania chronionego	0
Inne:	
Udział dzieci w koloniach letnich profilaktyczno – terapeutycznych	148
Monitorowanie zachowania dzieci w szkole	102
Złożenie wniosku do GKRPA	29
Skierowanie na terapię małżeńską	9
Złożenie wniosku do sądu o odwieszenie wyroku	5

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 9 wśród deklarowanych przez zespoły interdyscyplinarne oddziaływań najczęściej wymieniana była praca socjalna, polegająca na cyklicznym wizytowaniu środowiska, w którym występuje podejrzenie przemocy w rodzinie. Na drugim miejscu pod względem częstotliwości wykazywane jest działanie polegające na systematycznym wizytowaniu rodziny przez policję sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Jest to znacząca zmiana w porównaniu z diagnozą dokonywaną w latach 2011 -2014. Wtedy zobligowanie policji do wizyt

w miejscu zamieszkania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy stosunkowo rzadko było ujmowane w planie pracy. Pokazuje to bardzo pozytywną zmianę polegającą na przekierowaniu oddziaływań na osoby stosujące przemoc, a nie jak dotychczas skupianie się na osobie doznającej przemocy, jako tej, która jest bardziej zainteresowana zmianą sytuacji i skłonna do współpracy. Dzięki temu wyraźniej zaznaczona jest strona odpowiedzialna za przemoc. Badania pokazują, że tego typu działania są też skuteczniejsze. Bardzo ważna zmiana dotyczy również zwiększenia inicjatywy zespołów interdyscyplinarnych w zakresie wszczynania postępowania przygotowawczego w sprawie występowania przemocy w rodzinie. Skutkuje to większą skutecznością oddziaływań wobec

sprawców i znacząco wpływa na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób doznających przemocy.

Nadal wśród zadań ujmowanych w planie pracy z rodziną duży nacisk kładziony jest na oddziaływania informacyjne, zarówno w odniesieniu do osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, jak i w stosunku do osób doznających przemocy.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na zespół interdyscyplinarny obowiązek działań w sześciu zasadniczych obszarach. Związane są one z ideą strategicznego i interwencyjnego działania zespołu interdyscyplinarnego, w ramach którego integrowane i koordynowane jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na terenie samorządu gminnego. Liczbę zespołów interdyscyplinarnych realizujących tego typu zadania i ich rodzaj przedstawia tabela 10.

Tabela 10. Liczba zespołów interdyscyplinarnych z terenu powiatu piotrkowskiego realizujących zadania ustawowe z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zadania	TAK	NIE
Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym	11	0
Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku	11	0
Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie	11	0
Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie	10	1
Realizowanie działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	11	0
Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy	10	1

Źródło: Dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Dane zawarte w tabeli 10 pokazują, że przeważająca większość zespołów interdyscyplinarnych realizuje wszystkie zadania wynikające z przepisów znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zespół interdyscyplinarny w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach może powoływać grupy robocze. Zgodnie z informacjami uzyskanymi od przedstawicieli zespołów interdyscyplinarnych z terenu powiatu piotrkowskiego, grupy robocze powoływane są we wszystkich gminach. Dane dotyczące liczby spotkań zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych przedstawia tabela 11.

Tabela 11. Liczba spotkań zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych w latach 2014-2017

Rodzaj spotkań	2014	2015	2016	2017 (stan na dzień 30.06.2017)
Spotkania zespołu interdyscyplinarnego	66	79	80	34
Spotkania grup roboczych	550	602	493	452

Źródło: Dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Powyższe dane pokazują, że ciężar realizacji zadań w odniesieniu do konkretnych przypadków przemocy w rodzinie spoczywa głównie na grupach roboczych, na co wskazuje częstotliwość spotkań tych grup w porównaniu do lat ubiegłych. Zespoły interdyscyplinarne zgodnie z wytycznymi wynikającymi z ustawy mają pełnić funkcję organizacyjno-koordynującą i spotykać się nie rzadziej niż raz na trzy miesiące.

3.2. Realizacja Gminnych Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

Jednym z zadań własnych gminy określonych przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest w szczególności opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Warto wspomnieć, że na terenie wszystkich 11 gmin powiatu piotrkowskiego został opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy, co może przyczynić się do zwiększenia skuteczności oddziaływań w tym zakresie.

Wśród zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie nałożonych na instytucje

samorządowe szczególnie nacisk jest położony na oddziaływania profilaktyczne. Poniższa tabela pokazuje liczbę gmin zaangażowanych w realizację profilaktyki przemocy w rodzinie

Tabela 12. Liczba gmin realizujących zadania z zakresu profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rodzaj oddziaływań profilaktycznych	Liczba gmin prowadzących tego rodzaju oddziaływania	Liczba gmin nieprowadzących tego rodzaju oddziaływania
plakaty	7	4
ulotki	9	2
informatory	4	7
warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców	2	9
artykuły w prasie	2	9
spoty radiowe	0	11

Źródło: Dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Profilaktyka w gminach najczęściej wiąże się z dystrybucją plakatów ulotek i informatorów. Tylko dwie gminy powiatu piotrkowskiego realizują oddziaływania profilaktyczne za pośrednictwem lokalnych mediów. Aby profilaktyka była skuteczna powinna rozpoczynać się jak najwcześniej i dotyczyć jak największych grup odbiorców. Przy tworzeniu kompleksowych strategii przeciwdziałania przemocy w rodzinie coraz większy nacisk kładzie się na edukację rodziców, mającą na celu wzmocnienie ich umiejętności wychowawczych i tym samym zapobieganie krzywdzeniu dzieci i przenoszeniu agresji z pokolenia na pokolenie. Niestety, tylko dwie gminy uwzględniły tego typu działanie w realizowanych przez siebie zadaniach z zakresu profilaktyki przemocy (Wolbórz, Łęki Szlacheckie). Wskazane byłoby podjęcie działań zmierzających do zmiany istniejącej sytuacji.

Członkowie wszystkich Zespołów Interdyscyplinarnych na terenie powiatu piotrkowskiego uczestniczą w szkoleniach. Różna jest intensywność tego typu oddziaływań. Przeciętnie w każdym roku odbywają się 1-3 szkolenia.

Diagnoza systemu przeciwdziałania przemocy w powiecie piotrkowskim obejmowała także dotyczące spostrzeganych problemów. Wśród najczęściej wymienianych są:

- niedostateczne finansowanie systemu przeciwdziałania przemocy,

- zbyt mała liczba specjalistycznych szkoleń dla członków ZI i GR,
- zbyt mała oferta oddziaływań skierowanych na sprawców przemocy,
- zbyt mała oferta oddziaływań skierowanych na osoby doświadczające przemocy,
- brak współpracy z osobami stosującymi przemoc,
- trudności lokalowe i organizacyjne,
- brak mieszkań chronionych.

IV. DIAGNOZA DOSTĘPNOŚCI POMOCY I SPECJALISTYCZNEGO WSPARCIA DLA OSÓB DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE

Osobą dotkniętą przemocą w rodzinie może być każdy, a w szczególności: współmałżonkowie, partnerzy w związkach nieformalnych, dzieci, osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne. Ustawa *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* nakłada na wszystkie szczeble samorządu terytorialnego zadania mające na celu budowę spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie kraju.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

1. Poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
2. Interwencji w kryzysach i wsparcia;
3. Ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc w rodzinie korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania do osoby pokrzywdzonej;
4. Zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
5. Badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
6. Zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

4.1. Dostępność do poradnictwa medycznego na terenie Powiatu Piotrkowskiego

Poradnictwo medyczne realizowane jest w ramach usług Narodowego Funduszu Zdrowia za pośrednictwem Powiatowego Zespołu Opieki Zdrowotnej w ramach którego, funkcjonuje szpital w Piotrkowie Trybunalskim przy ulicy Roosevelta 3 oraz 14 Poradni POZ, w tym 5 na terenie miasta Piotrkowa Trybunalskiego i 9 w gminach Powiatu Piotrkowskiego.

Podstawowa pomoc medyczna w sytuacji doświadczania przemocy w rodzinie może polegać na wykonaniu badania podstawowego i wypełnieniu odpowiedniego druku **zaświadczenia o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie**. Zaświadczenie lekarskie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie jest rozwiązaniem wprowadzonym na podstawie dokonanej od sierpnia 2010 roku zmiany ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz rozporządzenia wykonawczego do niej z 22 października 2010 roku. Zaświadczenie ma obowiązek wystawić każdy lekarz, można udać się do ośrodka nocnej pomocy lekarskiej, a w większych miastach na SOR lub do szpitala pełniącego ostry dyżur. Uzyskanie takiego zaświadczenia jest zawsze bezpłatne, niezależnie od tego, czy pokrzywdzony uda się do ośrodka mającego podpisany kontrakt z NFZ, czy pójdzie do prywatnego gabinetu lekarskiego.

Ważne jest także to, że lekarz nie może odmówić wystawienia takiego zaświadczenia. Lekarz dokonuje badania osoby pokrzywdzonej i w zaświadczeniu powinien opisać wszelkie widoczne obrażenia oraz ich szczegółowy wygląd:

- rodzaj (rana: kłuta, cięta, szarpana, darta, tłuczona, podbiegnięcie krwawe, otarcie naskórka, obrażenie zderzakowe, etc.),
- kolor (szczególnie przy podbiegnięciach krwawych, ma to znaczenie dla ustalenia cech gojenia związanych z rozpadem hemoglobiny),
- wielkość (w milimetrach lub centymetrach), przy ranach także głębokość, obecność ciał obcych, etc.

Zaświadczenie takie nie jest obdukcją lekarską. Jest ono jedynie dowodem na to, jakie obrażenia lekarz wystawiający zaświadczenie stwierdził u pokrzywdzonego. Natomiast nie jest ono dowodem w zakresie przyczyn i mechanizmu powstania obrażeń. Tylko biegły sądowy z zakresu medycyny sądowej może to stwierdzić w wydanej na tę okoliczność opinii. Ta opinia, która jest płatna, jest właśnie obdukcją lekarską. Po wszczęciu postępowania przygotowawczego opinia jest wydawana na zlecenie prokuratury i jej koszt pokrywa Skarb Państwa. Biegły wypowiada się w niej, jakich obrażeń doznał pokrzywdzony (rodzaj, rozmiar, umiejscowienie), jaki był mechanizm

zadania urazów, wnioskuje co do narzędzi, o ile jest to możliwe po rodzaju obrażeń, wypowiada się, czy mogły one powstać w sposób, jaki podaje pokrzywdzony oraz także co do czasu ich powstania (przewidywanego). Jednakże obdukcja lekarska jest sporządzana nierzadko wiele dni po zdarzeniu, po akcie przemocy domowej.

Do tego czasu większość obrażeń, jeśli nie są to złamania i głębokie rany, które zostały udokumentowane podczas udzielania pokrzywdzonemu pierwszej pomocy, zdąży się wygoić. Dlatego ważne jest uprzednie wykonanie przez ofiarę przemocy badania lekarskiego i uzyskanie bezpłatnego zaświadczenia, które potem składane jest do akt postępowania i biegły także na jego podstawie opisuje obrażenia i dokonuje wnioskowania na temat przyczyn ich powstania. Z informacji uzyskiwanych od osób poszkodowanych, niestety nadal nie wszyscy lekarze mają tego świadomość i stosują się do tego obowiązku.

Doświadczenie przemocy wiąże się z bardzo poważnymi konsekwencjami psychospołecznymi, często wymagającymi specjalistycznego leczenia psychiatrycznego.

Niestety wśród lekarzy specjalistów zatrudnionych w Powiatowym Zespole Opieki Zdrowotnej brakuje psychiatrów. Osoby dorosłe z terenu powiatu piotrkowskiego mogą skorzystać z bezpłatnego poradnictwa i leczenia psychiatrycznego w ramach NFZ w Poradni Zdrowia Psychicznego w Piotrkowie Trybunalskim przy ulicy Wolborskiej 76 oraz w NZOZ Przychodni Lekarsko – Rehabilitacyjnej ROKA przy Al. 3 Maja 2, dzieci zaś i młodzież w ramach Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży przy ulicy Armii Krajowej 11 w Piotrkowie Trybunalskim. Niestety w obu poradniach nie ma możliwości uzyskania porady **w trybie interwencyjnym**, a czas oczekiwania na wizytę jest czasem wydłużony do miesiąca, a nawet dwóch. Możliwe jest skorzystanie z wizyt w prywatnych gabinetach lekarzy psychiatrów, jednak nie wszystkie osoby potrzebujące tego typu pomocy mogą sobie na to pozwolić. Możliwe jest jednak ubieganie się o środki z pomocy społecznej na leczenie specjalistyczne. Poradnictwo psychiatryczne w odniesieniu do osób doświadczających przemocy ma szczególne znaczenie. Jest to grupa narażona na występowanie szeregu zaburzeń psychicznych, będących konsekwencją doświadczeń związanych z przemocą, w tym zaburzeń lękowych, depresyjnych czy zespołu stresu pourazowego (PTSD). W przypadku późnej diagnozy tego typu zaburzeń natychmiastowa konsultacja psychiatryczna jest warunkiem koniecznym. Nie zawsze bowiem możliwa jest hospitalizacja, szczególnie w odniesieniu do kobiet-matek mających pod opieką małe dzieci.

4.2. Dostępność do poradnictwa psychologicznego na terenie powiatu piotrkowskiego

Ze względu na specyfikę funkcjonowania osób dotkniętych przemocą w rodzinie bardzo często, obok doraźnych działań pomocowych podejmowanych przez zobligowane do tego instytu-

cje, konieczne staje się objęcie tych osób oraz ich rodzin szeroko pojętym poradnictwem. Dostępność

do tego rodzaju poradnictwa na terenie powiatu piotrkowskiego pokazuje tabela 13.

Tabela 13. Mapa dostępności poradnictwa psychologicznego dla osób doświadczających przemocy w powiecie piotrkowskim w podziale na gminy

GMINA	poniedziałek	wtorek	środa	czwartek	piątek	sobota	niedziela
Aleksandrów	X	X	X	X	X	X	X
Czarnocin	X	12.00-15.00	X	X	X	X	X
Gorzkowice	X	X	16.00-19.00 raz w mies.	X		X	X
Grabica	X	X	X	X	X	X	X
Lęki Szlacheckie	X	X	14.00-17.00	X	X	X	X
Moszczenica	Trzy razy w miesiącu zgodnie z harmonogramem						
Ręczno	X	X	X	X	X	X	X
Rozprza	15.30-18.30	X	16.00-18.00	X	X	X	X
Sulejów	X	X	14.45-17.45	X	X	X	X
Wola Krzysztoporska	X	X	X	16.00-19.00 1 x mies.	X	X	X
Wolbórz	X	X	X	13.30-17.30	X	X	X
PCPR	7.30-15.30	7.30-15.30	7.30-19.30	7.30-15.30	7.30-15.30	X	X

Źródło: Dane statystyczne ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim.

Mapa wsparcia psychologicznego pokazuje, że o ile w ośmiu na jednaście gmin powiatu możliwe jest skorzystanie z poradnictwa psychologicznego, to problem tkwi najczęściej

w dostępności tego rodzaju pomocy. Zdarza się, że konsultacje odbywają się tylko raz bądź dwa razy w miesiącu przez 2-3 godziny, co wprowadza ograniczenia w ilości osób korzystających.

Z powyższych danych można wysunąć wniosek, że problemem jest **brak możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy psychologicznej** w czasie kiedy najczęściej dochodzi do aktów przemocy w rodzinie tj. **godziny wieczorne, nocne i weekendy**.

Ograniczony jest także zakres dostępnej pomocy, szczególnie w postaci indywidualnej terapii psychologicznej, terapii rodzinnej czy grup wsparcia.

Dla zwiększenia skuteczności pomocy oferowanej osobom doświadczającym przemocy w rodzinach z problemem alkoholizmu ważna jest także dostępność do terapii uzależnień i współuzależnień.

Mapę dostępności do tego rodzaju specjalistycznej pomocy przedstawia tabela 14.

Tabela 14. Mapa dostępności terapii uzależnień i współuzależnień dla osób stosujących przemoc i doświadczających przemocy w Powiecie Piotrkowskim

Gmina	Poniedziałek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek	Sobota	Niedziela
Aleksandrów	X	X	X	13.00-17.00 co dwa tyg.		X	X
Czarnocin	X	X	X	X	X	X	X
Gorzkowice	X	X	X	X	X	X	X
Grabica	X	X	X	16.00-19.00 co dwa tyg.	X	X	X
Łęki Szlacheckie	X	X	X	X	14.00-17.00	X	X
Moszczenica	X	X	16.00-19.00	X	X	X	X
Ręczno	X	X	X	14.00-18.00	X	X	X
Rozprza	X	X	X	X	X	X	X
Sulejów	X	X	X	X	11.30-13.30 17.30-21.30	X	X
Wola Krzysztoporska	15.00-18.00	X	X	10.00-12.00	X	X	X

Wolbórz	X	X	X	X	X	X	X
PCPR	X	X	X	X	X	X	X

Źródło: Dane statystyczne ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 13 możliwości skorzystania z terapii bądź konsultacji w sprawie uzależnień czy współzależnień w porównaniu ze skalą problemu są niewystarczające. Osoby z powiatu piotrkowskiego mają dodatkowo możliwość skorzystania z leczenia w Poradni dla Osób z Problemami Alkoholowymi przy ulicy Armii Krajowej 11 w Piotrkowie Trybunalskim, co jednak wiąże się z utrudnieniami związanymi z odległością, szczególnie w przypadku gmin najdalej położonych, a co za tym idzie wysokimi kosztami.

Poradnictwo socjalne dla osób doświadczających przemocy odbywa się za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu, zaś zawodowe Powiatowego Urzędu Pracy w Piotrkowie Trybunalskim przy ulicy Dmowskiego 27.

Z kolei bezpłatne poradnictwo prawne dla osób doświadczających przemocy jest realizowane w formie dyżurów radcy prawnego w ośrodkach pomocy społecznej w poszczególnych gminach oraz w każdy czwartek od godziny 15.30 do godziny 19.30 w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, w ramach funkcjonowania Punktu Interwencji Kryzysowej.

4.3. Wsparcie w kryzysie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie w powiecie piotrkowskim

Wsparcie w kryzysie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oferują w ramach swoich działań ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego, a także Punkt Interwencji Kryzysowej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie przy ul. 3 Maja 33 w Piotrkowie Trybunalskim. W ramach działalności PIK świadczone były usługi dla społeczności powiatu piotrkowskiego przez: psychologa, prawnika, pracownika socjalnego.

Do specjalistów można było się zapisać osobiście w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie lub telefonicznie.

W sytuacjach kryzysowych pomoc osobom udzielana była w danym momencie, bez konieczności wcześniejszego umówienia.

Informacja o możliwości skorzystania z usług PIK została przekazana do wszystkich gmin powiatu piotrkowskiego.

Przy realizacji zadań specjaliści współpracowali z policją, sądem opiekuńczym, gminnymi

ośrodkami pomocy społecznej, dyrekcjami szkół i pedagogami szkolnymi.

Osoby zgłaszające się po pomoc oczekiwały wsparcia w szczególności w sprawach:

- przemocy domowej,
- rozvodu, separacji lub rozdzielności majątkowej,
- uzależnienia od alkoholu,
- mieszkaniowych,
- dotyczących problemów opiekuńczo-wychowawczych,
- rodzinnych, małżeńskich oraz problemach emocjonalnych.

Dane dotyczące liczby porad udzielonych przez pracowników Punktu Interwencji Kryzysowej przedstawia tabela 15.

Tabela 15. Liczba wszystkich konsultacji specjalistów Punktu Interwencji Kryzysowej.

SPECJALISTA	2014	2015	2016	2017 (stan na dzień 30.06.2017)
Psycholog	485	450	502	280
Prawnik	432	234	289	98
Pracownik socjalny	10	5	13	9
Suma	927	694	804	387

Źródło: Punkt Interwencji Kryzysowej w Piotrkowie Trybunalskim

Liczba porad udzielanych przez specjalistów zatrudnionych w Punkcie Interwencji Kryzysowej pokazuje, że istnieją potrzeby w tym zakresie. Osoby doznające przemocy w trudnej dla siebie sytuacji potrzebują wsparcia, aby wzmocnić swoje kompetencje i lepiej sobie radzić.

4.4. Pomoc w zakresie ochrony przed dalszym krzywdzeniem

Pomoc w zakresie ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc w rodzinie korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania do osoby pokrzywdzonej leży w zakresie rozwiązań prawnych realizowanych za pośrednictwem prokuratury i sądu na wniosek policji lub z urzędu.

Niestety środki zaradcze w formie nakazu opuszczenia lokalu czy zakazu zbliżania się są

wciąż zbyt rzadko wykorzystywane, co powoduje przeniesienie ciężaru odpowiedzialności za zmianę swojej sytuacji z osoby stosującej przemoc na osobę jej doświadczającą. Istotnym wydaje się opracowanie skutecznych rozwiązań interdyscyplinarnych pozwalających na wydawanie i egzekucję rozwiązań z zakresu prawa karnego w odniesieniu do sprawców przemocy w rodzinie.

W sytuacjach, w których zagrożone jest bezpieczeństwo członków rodziny doświadczających przemocy mają oni prawo do uzyskania bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

W Powiecie Piotrkowskim **nie istnieje tego typu placówka.**

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2017 zakładał utworzenie Całodobowego Ośrodka Wsparcia, którego jednym z głównych zadań byłoby zapewnienie osobom dotkniętym przemocą kompleksowej opieki, a także umożliwienie skorzystania z mieszkania chronionego. Niestety brak środków finansowych zaplanowanych w budżecie powiatu oraz poszczególnych gmin powiatu i niejednolity stosunek przedstawicieli gmin do tego przedsięwzięcia uniemożliwiło jego realizację.

Wiadomo, że potrzeby osób doświadczających przemocy w tym zakresie nie zmieniły się, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie mając na uwadze realne potrzeby deklaruje dalsze podejmowanie starań w celu uruchomienia ośrodka.

W województwie łódzkim jedyny tego rodzaju specjalistyczny ośrodek znajduje się w Łodzi przy ulicy Franciszkańskiej 85.

Konieczność zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania znajduje się głównie w gestii gmin, wiadomo jednak, że na terenie powiatu piotrkowskiego brakuje lokali socjalnych.

Podsumowując powyższe informacje dotyczące zakresu pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Piotrkowskiego, można sformułować następujące wnioski:

1. Brak dostępu dla osób doświadczających przemocy do kompleksowego, całodobowego poradnictwa specjalistycznego i wsparcia;
2. Brak możliwości zapewnienia osobom doświadczającym przemocy schronienia;

3. Brak jest instytucji, która mogłaby koordynować w sposób ciągły (całodobowy) i efektywny działania wszystkich służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

V. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE, SZKOLE I ŚRODOWISKU LOKALNYM NA LATA 2014-2017

Wcześniej obowiązujący Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Szkole i Środowisku Lokalnym w Powiecie Piotrkowskim na lata 2014-2017 został wprowadzony uchwałą Nr XXXIV/261/13 Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 29 listopada 2013 roku. Sprawozdanie z jego realizacji w poszczególnych latach jego obowiązywania przedstawione jest poniżej.

Sprawozdanie w realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

2014 rok

Lp.	ZADANIE	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK	Realna wartość wskaźnika	Realizacja
1.	Zapobieganie negatywnym wzorcom społecznym, rozwijanie kompetencji rodzicielskich oraz promowanie postaw wolnych od przemocy	Organizacja warsztatów edukacyjnych „Kocham, szanuję, nie biję” dla małych dzieci i ich rodziców	Liczba zorganizowanych warsztatów dla rodziców	0	<p>W związku z niezyskaniem z budżetu państwa dodatkowej dotacji na przeprowadzenie warsztatów w ramach środków własnych PCPR zorganizowało warsztaty dla pedagogów szkół podstawowych z terenu powiatu piotrkowskiego.</p> <p>Celem szkolenia było nabycie przez pedagogów umiejętności pozwalających na przeprowadzenie działań profilaktycznych wśród dzieci i ich rodziców, na terenie szkół. Dodatkowo daje to możliwość długofalowej realizacji zadania.</p> <p>W szkoleniu wzięło udział 25 pedagogów, którzy zostali zobowiązani do przeprowadzenia warsztatów przynajmniej raz w roku szkolnym.</p> <p>Z uwagi na termin szkolenia odbędą się one w II półroczu</p>

		Monitorowanie realizacji programów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w placówkach oświatowych na terenie Powiatu Piotrkowskiego	Liczba szkół realizująca programy przeciwdziałania przemocy	55	roku szkolnego 2014/2015 Wszystkie szkoły posiadają szkolne programy przeciwdziałania przemocy
2	Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym pomocy poprzez rozwój współpracy instytucjonalnej.	Organizowanie spotkań Stałej Grupy Roboczej ds. Współpracy przy Rozwiązywaniu Problemów z Zakresu Przemocy w Powiecie Piotrkowskim	Liczba spotkań Stałej Grupy Roboczej	1	W 2014 roku zostało zorganizowane jedno spotkanie Stałej Grupy Roboczej ds. Współpracy przy Rozwiązywaniu problemów z Zakresu Przemocy w Powiecie Piotrkowskim. Odbyło się ono 15 maja
3.	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy	Pomoc specjalistyczna w postaci poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego	Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych i socjalnych	927	Poradnictwo realizowane było przez pracowników zatrudnionych w PCPR w Piotrkowie Tryb.
4.	Utworzenie Całodobowego Powiatowego Ośrodka Wsparcia, jako instytucji koordynującej działania na rzecz osób w kryzysie oraz doświadczających przemocy w rodzinie w Powiecie Piotrkowskim	Przygotowanie Koncepcji i organizacji funkcjonowania Całodobowego Ośrodka Wsparcia, zwanej dalej „Koncepcją”	Liczba prezentacji Koncepcji	0	Koncepcja została przygotowana. Jednak nie przeprowadzono jej konsultacji i nie przedstawiono przedstawicielom gmin z uwagi na brak ostatecznej decyzji w sprawie lokalizacji Ośrodka Wsparcia . Realizację zadania przesunięto na 2015 rok.
5.	Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Udział w specjalistycznych szkoleniach i kursach	Liczba odbytych szkoleń	4	Wszystkie szkolenia, w których brały udział osoby zainteresowane były przeprowadzone przez organizacje specjalizujące się w obszarze przeciwdziałania przemocy
6.	Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno - edukacyjnych dla sprawców przemocy	Organizacja i koordynacja realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	Liczba osób biorących udział w programie korekcyjno-edukacyjnym	7	Program w 2014 r. organizowany był przez PCPR przy współpracy z Centrum „PROGRES”.

2015 rok

Lp.	ZADANIE	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK	Realna wartość wskaźnika	Realizacja
1.	Zapobieganie negatywnym wzorcom społecznym, rozwijanie kompetencji rodzicielskich oraz promowanie postaw	Organizacja warsztatów edukacyjnych „Kocham, szanuję, nie biję” dla matek	Liczba zorganizowanych warsztatów dla rodziców	13	Monitoring realizacji warsztatów dla rodziców „Bez klapsa” prowadzonych przez przeszkolonych w roku 2014 pedagogów ze szkół

	wolnych od przemocy	dzieci i ich rodziców			podstawowych z terenu powiatu piotrkowskiego wykazał, że na koniec 2015 roku odbyło się 13 warsztatów dla rodziców. Wg informacji od dyrektorów szkół brak realizacji warsztatów w pozostałych placówkach miał związek z przebywaniem pedagogów na rocznych urloпах zdrowotnych lub trudnością w utworzeniu grupy warsztatowej.
2	Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym pomocy poprzez rozwój współpracy instytucjonalnej.	Organizowanie spotkań Stałej Grupy Roboczej ds. Współpracy przy Rozwiązywaniu Problemów z Zakresu Przemocy w Powiecie Piotrkowskim	Liczba spotkań Stałej Grupy Roboczej	2	W 2015 roku, odbyły się 2 spotkania Stałej Grupy Roboczej. (w dniu 30.04.2015 roku oraz 17.11.2015 roku). W spotkaniach uczestniczyli kierownicy GOPS/MOPS, przewodniczący zespołów interdyscyplinarnych, GKDSPA oraz policji z terenu powiatu piotrkowskiego
3	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy	Pomoc specjalistyczna w postaci poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego	Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych i socjalnych	694	Na koniec 2015 roku udzielono 455 porad psychologicznych i 234 porady prawne
4.	Utworzenie Całodobowego Powiatowego Ośrodka Wsparcia, jako instytucji koordynującej działania na rzecz osób w kryzysie oraz doświadczających przemocy w rodzinie w powiecie piotrkowskim	Przygotowanie Koncepcji i organizacji funkcjonowania Całodobowego Ośrodka Wsparcia, zwanej dalej „Koncepcją”	Liczba prezentacji Koncepcji	3	Koncepcja utworzenia Całodobowego Ośrodka Wsparcia została przedstawiona trzy (Powiatowe Forum Pomocy Społecznej w dniu 8.04.2015, spotkanie interdyscyplinarne w siedzibie PCPR w dniu 30.04.2015 roku oraz na Konwencji Burmistrzów i Wójtów Ziemi Piotrkowskiej w dniu 15.05.2015 roku)
5.	Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno - edukacyjnych dla sprawców przemocy	Organizacja i koordynacja realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	Liczba osób biorących udział w programie korekcyjno-edukacyjnym	0	W związku z rezygnacją wcześniej zadeklarowanego uczestnika programu korekcyjno-edukacyjnego odstąpiono od realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego. Środki z dotacji uzyskanej na realizację zadania zostaną w całości zwrócone do Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego
6.	Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Udział w specjalistycznych szkoleniach i kursach	Liczba odbytych szkoleń	4	W 2015 roku w szkoleniach specjalistycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie uczestniczyli: pracownik socjalny (2) i psycholog (2). Wszystkie szkolenia były bezpłatne organizowane przez RCPS oraz organizacje pozarządowe
7.	Dokonanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie i środowisku	Zebranie danych dotyczących przemocy na terenie	Liczba uzyskanych informacji	0	Odstąpiono od pierwotnie zaplanowanego corocznego przeprowadzania diagnozy zjawiska przemocy na rzecz

	lokalny,	Powiatu Piotrkowskiego			jednorazowego badania w roku poprzedzającym przygotowanie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy na kolejne lata
--	----------	------------------------	--	--	--

2016 rok

Lp	ZADANIE	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK	Realna wartość wskaźnika	Realizacja
1.	Zapobieganie negatywnym wzorcom społecznym, rozwijanie kompetencji rodzicielskich oraz promowanie postaw wolnych od przemocy	Organizacja warsztatów edukacyjnych „Kocham, szanuję, nie biję” dla małych dzieci i ich rodziców	Liczba zorganizowanych warsztatów dla rodziców	21	Monitoring realizacji warsztatów dla rodziców „Bez klapsa” prowadzonych przez przeszkolonych w roku 2014 pedagogów ze szkół podstawowych z terenu powiatu piotrkowskiego wykazał, że na koniec 2016 roku odbyło się 21 warsztatów dla rodziców.
2	Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym pomocy poprzez rozwój współpracy instytucjonalnej.	Organizowanie spotkań Stałej Grupy Roboczej ds. Współpracy przy Rozwiązywaniu Problemów z Zakresu Przemocy w Powiecie Piotrkowskim	Liczba spotkań Stałej Grupy Roboczej	2	W 2016 roku. odbyły się 2 spotkania Stałej Grupy Roboczej. W spotkaniach uczestniczyli kierownicy GOPS/MOPS, przewodniczący zespołów interdyscyplinarnych, GKDSPA oraz policji z terenu powiatu piotrkowskiego
3	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy	Pomoc specjalistyczna w postaci poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego	Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych i socjalnych	804	Na koniec 2016 roku udzielono 515 porad psychologicznych i 289 porad prawnych
4.	Utworzenie Całodobowego Powiatowego Ośrodka Wsparcia, jako instytucji koordynującej działania na rzecz osób w kryzysie oraz doświadczających przemocy w rodzinie w powiecie piotrkowskim	Prowadzenie Całodobowego Ośrodka Wsparcia	Liczba osób korzystających ze wsparcia	0	Odstąpiono od realizacji zadania w związku z brakiem środków finansowych
5.	Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno - edukacyjnych dla sprawców przemocy	Organizacja i koordynacja realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	Liczba osób biorących udział w programie korekcyjno-edukacyjnym	3	Program ukończyły 3 osoby z terenu powiatu piotrkowskiego
6.	Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Udział w specjalistycznych szkoleniach i kursach	Liczba odbytych szkoleń	2	W 2016 roku w szkoleniach specjalistycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie uczestniczyli: pracownik socjalny (1) i psycholog (1).
7.	Dokonanie diagnozy zjawiska przemocy	Zebranie danych dotyczących	Liczba uzyskanych informacji	0	Odstąpiono od pierwotnie zaplanowanego corocznego

w rodzinie i środowisku lokalnym	przemocy na terenie powiatu piotrkowskiego			przeprowadzania diagnozy zjawiska przemocy na rzecz jednorazowego badania w roku poprzedzającym przygotowanie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy na kolejne lata
----------------------------------	--	--	--	--

2017 rok (I półrocze)

Lp.	ZADANIE	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK	Realna wartość wskaźnika	Realizacja
1.	Zapobieganie negatywnym wzorcom społecznym, rozwijanie kompetencji rodzicielskich oraz promowanie postaw wolnych od przemocy	Organizacja warsztatów edukacyjnych „Kocham, szanuję, nie biję” dla małych dzieci i ich rodziców	Liczba zorganizowanych warsztatów dla rodziców	10	Monitoring realizacji warsztatów dla rodziców „Bez klapsa” prowadzonych przez przeszkolonych w roku 2014 pedagogów ze szkół podstawowych z terenu powiatu piotrkowskiego wykazał, że w I półroczu 2017 roku odbyło się 10 warsztatów dla rodziców. Pozostałe spotkania są przewidziane w II połowie 2017 roku
2	Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym pomocy poprzez rozwój współpracy instytucjonalnej.	Organizowanie spotkań Stałej Grupy Roboczej ds. Współpracy przy Rozwiązywaniu Problemów z Zakresu Przemocy w Powiecie Piotrkowskim	Liczba spotkań Stałej Grupy Roboczej	1	W 2017 roku, odbyło się 1 spotkanie Stałej Grupy Roboczej. W spotkaniu uczestniczyli kierownicy GOPS/MOPS, przewodniczący zespołów interdyscyplinarnych) połączone ze szkoleniem z zakresu ochrony danych w ramach funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych
3	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy	Pomoc specjalistyczna w postaci poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego	Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych i socjalnych	387	W pierwszym półroczu 2017 roku udzielono 289 porad psychologicznych i 98 porad prawnych
4.	Utworzenie Całodobowego Powiatowego Ośrodka Wsparcia, jako instytucji koordynującej działania na rzecz osób w kryzysie oraz doświadczających przemocy w rodzinie w powiecie piotrkowskim	Prowadzenie Całodobowego Ośrodka Wsparcia	Liczba osób korzystających ze wsparcia	0	Odstąpiono od realizacji zadania w związku z brakiem środków finansowych
5.	Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno - edukacyjnych dla sprawców przemocy	Organizacja i koordynacja realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	Liczba osób biorących udział w programie korekcyjno-edukacyjnym	0	Program korekcyjno-edukacyjny w 2017 będzie realizowany w okresie od sierpnia do grudnia.

6.	Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Udział w specjalistycznych szkoleniach i kursach	Liczba odbytych szkoleń	0	W pierwszym półroczu 2017 roku pracownicy PIK nie uczestniczyli w szkoleniach specjalistycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7.	Dokonanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie i środowisku lokalnym	Zebranie danych dotyczących przemocy na terenie powiatu piotrkowskiego	Liczba uzyskanych informacji	0	Odstąpiono od pierwotnie zaplanowanego corocznego przeprowadzania diagnozy zjawiska przemocy na rzecz jednorazowego badania w roku poprzedzającym przygotowanie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy na kolejne lata. Diagnoza zostanie przeprowadzona w II półroczu 2017 roku.

VI. WNIOSKI I KIERUNKI ODDZIAŁYWAŃ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W POWIECIE PIOTRKOWSKIM

Diagnoza problemu przemocy w powiecie piotrkowskim dokonana w oparciu o zebrane dane i istniejącą wiedzę oraz doświadczenia z realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Piotrkowskim na lata 2014-2017, pozwala na sformułowanie następujących kierunków działań:

1. Konieczność kontynuacji działań z zakresu profilaktyki, edukacji i podnoszenia świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy, jego konsekwencji i uwarunkowań.
2. Podjęcie dalszych starań w kierunku utworzenia Całodobowego Ośrodka Wsparcia, jako instytucji koordynującej działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w powiecie piotrkowskim.
3. Podnoszenie poziomu i zakresu profesjonalnej pomocy dla osób doświadczających przemocy. Zwiększenie skuteczności oddziaływań w odniesieniu do osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc.
4. Zacieśnianie współpracy między instytucjami i organizacjami zobligowanymi do podejmowania działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w celu podnoszenia skuteczności oddziaływań.
5. Monitorowanie zjawiska przemocy na terenie powiatu piotrkowskiego w celu efektywnego planowania dalszych działań w obszarze przeciwdziałania przemocy.

VII. CELE I ZADANIA POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2018-2021

7.1. Ogólne założenia Programu

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Piotrkowskim na lata 2018 – 2021 jest trzecim dokumentem w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy opracowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim i jest kontynuacją wcześniejszego Programu obowiązującego w latach 2014-2017.

Cele oraz zadania ujęte w Programie zostały określone na podstawie wytycznych zawartych w Krajowym oraz Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Ponadto odzwierciedlają zadania przypisane dla powiatu w ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

7.2. Cele szczegółowe, działania, realizatorzy Programu

Celem głównym Programu jest ograniczenie występowania zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców powiatu piotrkowskiego.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację poniższych **celów szczegółowych**:

1. Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej.
2. Podwyższenie jakości i skuteczności pomocy dla osób doświadczających przemocy.
3. Zmianę zachowań i postaw sprawców przemocy w rodzinie.
4. Monitorowanie zjawiska występowania przemocy w rodzinie.

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty będzie na:

- 1) poradnictwie specjalistycznym, w tym prawnym, psychologicznym, pedagogicznym, rodzinnym i socjalnym,
- 2) działalności Punktu Interwencji Kryzysowej,
- 3) pomocy terapeutycznej dla osób doświadczających przemocy i grupach wsparcia dla ofiar przemocy,
- 4) pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci doświadczających przemocy w rodzinie,
- 5) pracy interdyscyplinarnych zespołów ds. przeciwdziałania przemocy domowej we wszystkich gminach powiatu,
- 6) realizacji programu korekcyjno - edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 7) ścisłej współpracy z różnymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków pomocy społecznej, sądu i policji.

Głównym elementem Programu na poziomie realizacji jest **harmonogram działań – załącznik nr 1 do Programu**, który uwzględnia cele szczegółowe oraz działania jakie będą podejmowane w ramach zaplanowanych zadań, wskaźniki mierzące osiągnięcie zamierzonego celu, realizatorów Programu, instytucje współpracujące oraz koszt i termin realizacji poszczególnych zadań.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Zakłada się, że niniejszy program będzie finansowany w różnych formach, z wykorzystaniem wielu źródeł finansowania, wskazanych na poziomie ogólnym z uwagi na ramowy charakter programu oraz konieczność corocznego planowania szczegółowego harmonogramu realizacji zadań w danym roku.

Część środków, przeznaczona na realizację zadań samorządu szczebla powiatowego wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz na wspieranie organizacji pozarządowych będzie pochodziła z budżetu samorządu powiatu oraz – jak zakładamy – partnerów uczestniczących w realizacji konkretnych przedsięwzięć.

Program przewiduje m.in. zadania, które będą finansowane i współfinansowane przez gminy oraz instytucje funkcjonujące w ramach systemu przeciwdziałania przemocy.

Źródłem finansowania może być również budżet państwa, z którego pochodzą środki przeznaczone na realizację zadań powiatów z zakresu administracji rządowej.

Uwzględnia się również rzeczowe wkłady własne instytucji i organizacji zaangażowanych w realizację programu oraz możliwość tworzenia projektów finansowanych ze środków unijnych.

IX. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Za monitorowanie Programu odpowiada Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Monitorowanie realizacji programu odbywać się będzie poprzez zbieranie kluczowych informacji wskazanych jako mierniki (wskaźniki) realizacji zadania i osiągnięcia zakładanego rezultatu.

Na podstawie tych informacji opracowywane będą sprawozdania roczne z realizacji Programu, które w pierwszej kolejności przedkładane będą Zarządowi Powiatu, a następnie Radzie Powiatu Piotrkowskiego w postaci raportu z realizowanych działań – do końca I kwartału roku następnego.

Dla zbadania skuteczności programu, w trakcie jego realizacji oraz po jej zakończeniu przeprowadzona zostanie ewaluacja.

Szersze spojrzenie na program oraz sposób jego wdrażania dokonane w drodze identyfikacji i oceny celów, sposobów realizacji, długofalowych efektów programu dostarczy wniosków, co do skuteczności programu oraz ewentualnych potrzeb związanych z wzmocnieniem oddziaływania programu, usprawnienia procesów zarządzania czy modyfikacji lub zmian kierunków działań.

Program zawiera w sobie cele, które są zróżnicowane pod kątem wskaźników ich realizacji. Głównym celem ewaluacji zatem będzie uzyskanie precyzyjnych informacji na temat stopnia osiągnięcia założonych celów, a w konsekwencji założonych rezultatów działań.

X. ZAKOŃCZENIE

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy realizowany konsekwentnie powinien stopniowo przyczyniać się do wzrostu świadomości na temat zjawiska przemocy zarówno wśród osób, które jej doświadczają lub stosują, ale także wśród ogółu społeczeństwa zwiększając w ten sposób prawdopodobieństwa ujawnienia sytuacji przemocy w rodzinie i tym samym przerywać błędne koło przemocy.

Nie sposób tego dokonać działając w izolacji. Bardzo ważne jest współdziałanie wszystkich instytucji lokalnych zaangażowanych w proces przeciwdziałania przemocy.

Skuteczna wymiana informacji i interdyscyplinarne działanie może pomóc w stworzeniu prężnego, a przede wszystkim skutecznego, systemu przeciwdziałania przemocy. Dlatego tak ważne jest kontynuowanie dalszej ścisłej współpracy z każdą z gmin i wspólne podejmowanie działań na rzecz ochrony osób doznających przemocy w rodzinie.

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

1. Wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, w tym:
  - udzielenie profesjonalnej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie i osobom stosującym przemoc w rodzinie,
  - zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy.

4. Podniesienie jakości udzielanej pomocy, w tym:
  - podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.
5. Zacieśnienie systemu współpracy między instytucjami.

Szczegółowy harmonogram realizacji zadań w ramach Programu przedstawia Załącznik nr 1.

Załącznik nr 1

do Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Piotrkowskim na Lata 2018 – 2021

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ
W RAMACH REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2018 – 2021

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej

Lp.	Nazwa zadania	Działanie	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
1.	Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa oraz uwrażliwienie na problem przemocy	Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie (plakaty, ulotki, informatory, zakładki)	Liczba przekazanych materiałów informacyjnych	PCPR	Wydział Promocji Starostwa Powiatowego, urzędy gminy, ośrodki pomocy społecznej, szkoły, ośrodki zdrowia, GKRPA z terenu Powiatu Piotrkowskiego	W ramach istniejących zasobów	Zadanie ciągłe
		Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy lub włączenie się do obchodów ogólnopolskich np. 19 dni przeciwko przemocy,	Liczba kampanii			4	Zadanie ciągłe
2.	Zapobieganie negatywnym wzorcom społecznym, rozwijanie kompetencji rodzicielskich oraz promowanie postaw wolnych od przemocy	Zlecenie przeprowadzenia szkolenia w ramach profilaktyki przemocy dla rodziców i dzieci (dla osób pracujących z rodzinami, w których występuje zjawisko przemocy)	Liczba zorganizowanych szkoleń	PCPR	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, przedszkola, szkoły, ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego	10.560 zł	2018
						10.560 zł	2019
						10.560 zł	2020
						10.560 zł	2021

CEL SZCZEGÓŁOWY 2

Podwyższenie jakości i skuteczności pomocy dla osób doświadczających przemocy

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
1.	Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym pomocy poprzez rozwój współpracy instytucjonalnej.	Współpraca z instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy z terenu powiatu piotrkowskiego	Liczba spotkań, konsultacji, wspólnych przedsięwzięć	PCPR	Policja, Sąd, Prokuratura, Służba Kuratorska, ośrodki pomocy społecznej, zespoły interdyscyplinarne ośrodki zdrowia, GKRPA z terenu Powiatu Piotrkowskiego	W ramach zasobów własnych	Zadanie ciągłe
2.	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy	Pomoc specjalistyczna formie terapii i poradnictwa: Psychologicznego Prawnego Socjalnego	Liczba porad	PCPR PIK	Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego	51.000 zł	2018 r.
						51.000 zł	2019 r.
						51.000 zł	2020 r.
						51.000 zł	2021 r.
3.	Utworzenie Całodobowego Powiatowego Ośrodka Wsparcia, jako instytucji koordynującej działania na rzecz osób w kryzysie oraz doświadczających przemocy w rodzinie w Powiecie Piotrkowskim	Uruchomienie Całodobowego Ośrodka Wsparcia	n. d.	Powiat Piotrkowski	Gminy Powiatu Piotrkowskiego PCPR w Piotrkowie Tryb. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego	506.000 zł	2019 r.
			Liczba udzielonych porad			Powiat Piotrkowski	Gminy Powiatu Piotrkowskiego

					PCPR w Piotrkowie Tryb. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego	529.000	2021 r.
4.	Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Udział w specjalistycznych szkoleniach i kursach z zakresu przeciwdziałania przemocy, pracy z osobą doznającą przemocy i stosującą przemoc	Liczba odbytych szkoleń	PCPR	RCPS w Łodzi, Instytucje szkolące	1.000,00	2018
						1.000,00	2019
						1.000,00	2020
						1.000,00	2021

CEL SZCZEGÓŁOWY 3

Zwiększenie efektywności działań w odniesieniu do osób stosujących przemoc w rodzinie

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
1.	Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno-educacyjnych dla sprawców przemocy	Organizacja i koordynacja realizacji programów korekcyjno-educacyjnych dla osób stosujących przemoc	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-educacyjnych. Planowana roczna liczba osób uczestniczących w programie – 3.	PCPR	ŁUW, Instytucje realizujące programy korekcyjno-educacyjne, ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego	2.538 zł	2018 r.
						2.538 zł	2019r.
						2.538 zł	2020 r.
						2.538 zł	2021 r.

CEL SZCZEGÓŁOWY 4

Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Piotrkowskiego

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
1.	Dokonanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie i środowisku lokalnym	Zebranie danych dotyczących przemocy na terenie Powiatu Piotrkowskiego	Liczba uzyskanych informacji	PCPR	Policja, Sąd, Prokuratura, Służba Kuratorska, ośrodki pomocy społecznej, szkoły, zespoły interdyscyplinarne, ośrodki zdrowia, GKRPA z terenu Powiatu Piotrkowskiego	w ramach zasobów własnych	I półrocze 2021 roku

